

УДК 349.6:351.74

А.Г. Бобкова

ORCID: [0000-0002-0834-7514](https://orcid.org/0000-0002-0834-7514)

Ю.В. Ковейно

ORCID: [0000-0002-0575-4691](https://orcid.org/0000-0002-0575-4691)

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ЛІСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ТА ПРИВАТНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

У статті досліджено публічно-правові та приватно-правові аспекти суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства в Україні в контексті сучасного стану лісових ресурсів, який характеризується як критичний. Обґрунтовано, що однією з ключових причин неефективності охорони лісів є питання суб'єктного складу, зокрема відсутність чітких підходів до визначення кола суб'єктів.

Встановлено, що суб'єктний склад охоплює фізичних осіб (громадян, іноземців, осіб без громадянства, посадових осіб) та юридичних осіб, однак не забезпечує належної ефективності реалізації відновлювальної цілі адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства.

Доведено, що публічно-правовий аспект суб'єктного складу пов'язаний із досягненням цілей адміністративної відповідальності, серед яких визначальне значення має відновлювальна, що полягає у необхідності приведення лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення у стан, що існував до порушення лісового законодавства, піднятті екологічної цінності лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення, відтворенні таких ресурсів тощо.

Звертається увага на приватно-правовий аспект проявлений у індивідуальних характеристиках суб'єктів, зокрема їх професійної компетенції, рівня усвідомлення характеру правопорушення, обізнаності щодо можливих наслідків лісопорушення, наявності організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських повноважень у сфері лісових відносин.

Запропоновано диференціювати суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, зокрема шляхом поділу посадових осіб на загальних і спеціальних, з метою забезпечення ефективного відновлення порушених прав власників лісів та лісокористувачів, а також вибору виду та розміру адміністративних стягнень та врахування приватно-правових інтересів при уточненні суб'єктного складу такої відповідальності.

Зроблено висновок, що вдосконалення суб'єктного складу з урахуванням публічно-правових і приватно-правових аспектів сприятиме підвищенню ефективності адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства та забезпеченню належного рівня охорони лісів в Україні.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, порушення лісового законодавства, суб'єктний склад адміністративної відповідальності, публічно-правові аспекти, приватно-правові аспекти.

DOI 10.34079/2518-1319 -2026-16-31-49-58

Постановка проблеми. Сучасний стан лісів в Україні можна характеризувати як критичний, що зумовлено низкою причин, однією з яких є порушення лісового законодавства та низький рівень ефективності адміністративної відповідальності, яка є основним видом відповідальності за такі порушення.

Серед різних складних питань цієї відповідальності, що потребують теоретичного доопрацювання, можна виокремити суб'єктний склад такої відповідальності щодо якого відсутні усталені підходи. До загострення дискусій з цього питання спонукало і оприлюднення проекту Кодексу Про адміністративні проступки № 11386 від 28.06.2024 року (Проект Кодексу про адміністративні проступки, 2024, № 11386), автори якого запропонували новий підхід до суб'єктного складу адміністративної відповідальності. Саме тому дослідження публічно-правових та приватно-правових аспектів суб'єктного складу зазначеної відповідальності за порушення лісового законодавства представляють неабиякий інтерес.

Наразі на законодавчому рівні суб'єктний склад такої відповідальності визначено, до якого віднесено громадян України, іноземців, осіб без громадянства, посадових осіб (фізичних осіб) та юридичних осіб.

Відповідно до проекту Кодексу Про адміністративні проступки № 11386 від 28.06.2024 року до суб'єктного складу адміністративної відповідальності пропонується віднести фізичних та юридичних осіб (Проект Кодексу про адміністративні проступки, 2024, № 11386).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі до питання суб'єктів адміністративної відповідальності звертались В.Б. Авер'янов (Авер'янов, 2004, с. 189), В.В. Зуй (Зуй, 2007, с. 178-179), Т.О. Коломєць (Коломєць, 2005), В.К. Колпаков (Колпаков, 2004, с. 151), О.М. Миколенко (Миколенко, 2018, с. 210) та інші. При цьому публічно-правові та приватно-правові аспекти не були предметом окремого наукового пошуку.

Практика застосування адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства вказує на використання стандартних підходів до встановлення суб'єктів такої відповідальності, що знижує результативність цієї відповідальності.

Наведене підтверджує актуальність дослідження нових аспектів суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства.

Метою цього дослідження є обґрунтування публічно-правових та приватно-правових аспектів суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, які потребують врахування при застосування такої відповідальності.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети за основу взято визначення адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства як виду правової відповідальності, яка має додатковий характер щодо відновлення прав власників лісів та лісокористувачів і екологічної цінності лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення та полягає у потерпанні винною особою, що вчинила порушення лісового законодавства, негативних втрат організаційного, майнового або особистого характеру як адміністративних стягнень, що проявляється у державному примусі з боку державних компетентних органів, який застосовується в установленому законом порядку з метою забезпечення правопорядку в лісових відносинах (Ковейно, 2024, с. 229).

Склад суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства визначено в Кодексі України про адміністративні правопорушення (КУпАП). До нього відносяться громадяни, які на момент вчинення адміністративного правопорушення досягли шістнадцятирічного віку та які є осудними, тобто могли

усвідомлювати свої дії або керувати ними на момент скоєння правопорушення. Громадяни є суб'єктами порушення лісового законодавства у разі вчинення ними діянь, передбачених ст. 49 КУпАП та главою 7 КУпАП (ст. 63-77; ст. 188⁵) за які встановлено адміністративну відповідальність (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984). Іноземці та особи без громадянства, у разі вчинення ними адміністративного правопорушення на території України підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах з громадянами України, що слідує із ст. 16 КУпАП (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984).

До складу суб'єктів також віднесено посадових осіб, як фізичних осіб будь-якого органу державної влади, місцевого самоврядування, а також підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, які підлягають адміністративній відповідальності у разі недодержання установлених правил в сфері використання, охорони та захисту лісів, що передбачено нормами КУпАП у разі виконання ними організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій. Посадові особи, як суб'єкти порушення лісового законодавства, це такі працівники які наділені трудовими, службовими та спеціально наданими їм повноваженнями в сфері лісових відносин, які закріплено ЛК України, відповідними Положеннями та Інструкціями (Ковейно, 2024, с. 132-135).

До суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства віднесено юридичну особу у разі, коли відповідне порушення скоєне працівником або безпосередньо посадовою особою юридичної особи. Це питання відноситься до дискусійних, яке досліджували: Н.В. Добрянська (Добрянська, 2024), І.В. Ковбас, О.М. Редько (Ковбас та Редько, 2025), С.В. Петков (Петков, 2023), А.В. Стрельников (Стрельников, 2024) та інші.

Юридичні особи можуть бути суб'єктами у разі, коли працівник діє за вказівкою керівника або іншої посадової особи до повноважень якої відноситься надання таких вказівок. Такими особами може бути як будь-яка юридична особа, що не є власником чи користувачем лісів, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення, так і ті юридичні особи, що безпосередньо використовують зазначені природні ресурси на законних підставах (Ковейно, 2024, с. 136). Так, будь-яка юридична особа може бути суб'єктом порушення лісового законодавства, наприклад, за: порушення правил і норм, умов спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів; використання лісових ресурсів способами, які негативно впливають на стан і відтворення лісів, призводять до погіршення навколишнього природного середовища. До юридичних осіб, які використовують на законних підставах ліси, лісові ресурси та землі лісгосподарського призначення, ЛК України віднесено постійних та тимчасових лісокористувачів, якими є спеціалізовані державні (комунальні) лісгосподарські підприємства, інші державні (комунальні) підприємства, установи і організації у яких створені спеціалізовані лісгосподарські підрозділи (Лісовий кодекс України, 1994, ст. 17). Такі юридичні особи можуть бути суб'єктами порушення лісового законодавства, зокрема, за використання лісових ресурсів способами, які завдають шкоду навколишньому природному середовищу, не забезпечують збереження оздоровчих, захисних та інших корисних властивостей лісів, негативно впливають на їх стан і відтворення; використання лісової ділянки не за цільовим призначенням (Лісовий кодекс України, 1994, ст. 22) (Ковейно, 2024, с. 137-138).

Відповідно до проекту Кодексу Про адміністративні проступки склад суб'єктів адміністративної відповідальності також включає фізичних та юридичних осіб. Так, фізична особа, як і у діючому законодавстві, є суб'єктом такого складу адміністративної відповідальності, якщо на момент вчинення адміністративного проступку вона досягла

шістнадцятирічного віку та у разі усвідомлення протиправності свого діяння (Проект Кодексу про адміністративні проступки, 2024, ст. 15, ст. 17). Юридичну особу запропоновано віднести до складу суб'єктів адміністративної відповідальності якщо вона знаходиться на території України, є іноземною юридичною особою або є її представництвом, філією в Україні без статусу юридичної особи (Проект Кодексу про адміністративні проступки, 2024, ст. 16). До суб'єктного складу такої відповідальності на умовах юридичних осіб у проекті Кодексу Про адміністративні проступки віднесено фізичних осіб-підприємців, які вчинили адміністративний проступок у зв'язку зі здійсненням своєї підприємницької діяльності без створення юридичної особи. У цьому проекті приділено увагу питанню вини юридичної особи, яку пропонується визнавати винною, якщо її посадова особа, фізична особа, яка перебуває з нею в трудових відносинах, а також інша фізична особа, яка хоч і не перебуває у трудових відносинах, але виконує певні дії від імені та в інтересах юридичної особи за договором, довіреністю, усвідомлювала або повинна була усвідомлювати протиправність свого діяння (дії або бездіяльності) (Проект Кодексу про адміністративні проступки, 2024, ст. 18). При цьому мало обґрунтованим є виключення зі суб'єктного складу адміністративної відповідальності посадових осіб, оскільки у переважній більшості саме вони є тими особами, дії яких приводять до порушення законодавства, у тому числі лісового.

Таким чином, до суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства віднесено: фізичних (громадян України, іноземців, осіб без громадянства; посадових осіб) та юридичних осіб, які порушили норми законодавства, пов'язаного з використанням, охороною та захистом лісів, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення, та, які, за наявності підстав, передбачених чинним законодавством України, можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності (Ковейно, 2024, с. 139; 230-231).

Водночас слід зазначити, що такі підходи до визначення складу суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства не враховують публічно-правові та приватно-правові аспекти та не забезпечують повною мірою ефективність такої відповідальності. До публічно-правових аспектів суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства можна віднести досягнення мети її застосування.

Аналіз різних підходів до визначення цілей адміністративної відповідальності дозволяє зробити висновок, що цілями цієї відповідальності є правозахисна, правоохоронна, попереджувальна, каральна, відновлювальна та виховна. З урахуванням особливостей, значення, ролі, природного циклу, місця лісу, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення як для людини так і суспільства в цілому, наслідків порушення лісового законодавства та складного процесу відновлення порушених прав цілями адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства доцільно визнати: правоохоронну, правозахисну, припиняючу, відновлювальну, каральну та превентивну. Головною серед них є відновлювальна, що полягає у необхідності приведення лісів, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення у стан, що існував до порушення лісового законодавства, піднятті екологічної цінності лісів, лісових ресурсів та земель лісгосподарського призначення, відтворенні таких ресурсів, компенсації негативних втрат заподіяних правопорушеннями, поновленні прав або спонуканні відповідних осіб до дотримання правил, вимог чи приписів та інше (Ковейно, 2024, с. 41-42). З урахуванням цього, така ціль має розглядатись як основна ціль будь-якої відповідальності за порушення лісового законодавства, в тому числі адміністративної. Водночас відновлювальна ціль є найменш забезпеченою ціллю адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, оскільки

суб'єктний склад цієї відповідальності зорієнтований на те що така відповідальність застосовується не на користь другої сторони правовідносин, а на користь держави, тоді як від порушень лісового законодавства потерпають саме власники лісів та лісокористувачі, погіршується якість лісу, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення. Крім того, з аналізу адміністративних стягнень слідує, що суб'єктний склад таких порушень спрямований на покарання правопорушника та дотримання правопорядку в лісових відносинах в значно більшій мірі ніж досягнення відновлювальної цілі. Досягнення цієї цілі можливо шляхом уточнення суб'єктного складу лісових правопорушень, відповідальність яких в повній мірі має забезпечити реалізацію такої цілі. Так, за таким порушенням як незаконне використання земель державного лісового фонду (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984, ст. 63), суб'єктами є громадяни та посадові особи щодо яких передбачено стягнення штрафу, тоді як відновлювальна ціль може бути досягнута у разі поновлення прав власників земель державного лісового фонду (лісогосподарського призначення) у порядку встановленому законом, що може бути можливим у разі, коли суб'єктом такого порушення буде передбачено і юридичну особу, посадову особу чи працівника якої визнано суб'єктом цього порушення. У випадку пошкодження лісових культур, сіянцив або саджанців у лісових розсадниках і на плантаціях, як порушенні лісового законодавства (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984, ст. 65), суб'єктами є громадяни та посадові особи щодо яких також передбачено стягнення штрафу, при цьому відновлювальна ціль може бути досягнута у разі відтворення лісів шляхом лісорозведення: створення лісових культур або реконструкція насаджень лісокультурними методами за рахунок винних осіб за умови, якщо суб'єктом вказаного порушення буде юридична особа, посадова особа або працівник якої визнаний суб'єктом цього порушення. При такому порушенні лісового законодавства як засмічення лісів відходами (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984, ст. 73), крім громадян та посадових осіб, для забезпечення відновлювальної цілі також доцільно передбачити суб'єктом адміністративної відповідальності юридичну особу, а саме для звільнення ділянки лісу, земель лісогосподарського призначення від сміття та поновлення лісової рослинності у разі її пошкодження, тобто підняття екологічної цінності ділянки лісу або земель лісогосподарського призначення. Отже, для забезпечення відновлювальної цілі, при порушенні лісового законодавства, необхідно щодо кожного правопорушення сформулювати інший суб'єктний склад.

Таким чином, уточнення суб'єктного складу має враховувати досягнення цілей такої відповідальності, головною серед яких є відновлювальна, що є проявом публічно-правового аспекту адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства. При уточненні суб'єктного складу цієї відповідальності потребують врахування також приватно-правові аспекти, тобто те, що є характеристикою особистості суб'єкта.

Питанням видів суб'єктів такої відповідальності неодноразово приділялась увага в науці адміністративного права, зокрема, такими вченими як О.Т. Зима (Зима, 2001, с. 10-11), В.К. Колпаков (Колпаков, 2004, с. 151), А.Т. Комзюк (Комзюк, 2003, с. 97), П.С. Лютіков (Лютіков, 2013), О.П. Світличний (Світличний, 2010) та інші. Найбільш повно питання суб'єктів адміністративної відповідальності та їх видів розглянуто Н.В. Добрянською (Добрянська, 2024), якою досліджено теоретико-правова характеристика суб'єктів такої відповідальності та виокремлена характеристика загальних та спеціальних суб'єктів, їх особливі ознаки.

В науковій літературі є кілька підходів до поділу суб'єктів на види. Загальноновизнаним є поділ суб'єктів адміністративної відповідальності на загальні та

спеціальні, відповідно до якого до загальних суб'єктів такої відповідальності віднесено громадян, а до спеціальних - посадових осіб. До особистих рис, що мають бути враховані при застосуванні адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, відносяться щодо громадян: вік, осудність та вина, а посадових осіб - професійність, рівень усвідомлення негативних наслідків своїх дій та інше. При цьому, зважаючи на те, що переважна більшість порушень лісового законодавства скоюються за участю посадових осіб, доцільно передбачити поділ саме цих осіб на загальні та спеціальні. Такий поділ має враховувати такі чинники як: професійна підготовка, рівень усвідомлення характеру правопорушення, обізнаність щодо можливих наслідків лісопорушення, наявність організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських повноважень у сфері лісових відносин.

До загального виду посадових осіб, як суб'єктів адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства, можна віднести посадових осіб будь-якої юридичної особи, які не наділені безпосередньо повноваженнями щодо використання, охорони та захисту лісів, лісових ресурсів та земель лісогосподарського призначення або забезпечення встановленого правопорядку в лісових відносинах.

До спеціального виду посадових осіб, як суб'єктів такої відповідальності, доцільно віднести посадових осіб яким притаманні: наявність спеціальної освіти в галузі лісових відносин, зайняття відповідної посади, передбачена обізнаність щодо негативного впливу порушення на стан лісу, лісових ресурсів, земель лісогосподарського призначення та його наслідків. Так, серед спеціальних посадових осіб, можна назвати посадових осіб спеціалізованих державних (комунальних) лісогосподарських підприємств, інших державних (комунальних) підприємств, установ та організацій, у яких створено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи та органів виконавчої влади, серед повноважень яких використання, охорона та захист лісів. Такими посадовими особами також можуть бути посадові особи органів Держлісагенства відповідно Додатку до Положення про державну лісову охорону, лісову охорону інших постійних лісокористувачів та власників лісів керівник, головний лісничий, начальник відділу (сектору) лісового господарства та інженери відділу (сектору) всіх категорій, начальник відділу (сектору) охорони і захисту лісу та інженери відділу (сектору) всіх категорій, начальник відділу (сектору), лісничий, державний районний мисливствознавець, мисливствознавець, помічник лісничого, старший майстер лісу, майстер лісу, начальник лісової пожежної станції (Ковейно, 2024, с. 142).

Такий поділ посадових осіб у суб'єктному складі адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства має практичне значення у разі скоєння таких порушень як загальними так і спеціальними видами суб'єктів. Такими порушеннями, наприклад, є незаконна порубка, пошкодження та знищення лісових культур і молодняка (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984, ст. 65); пошкодження лісу стічними водами, хімічними речовинами, нафтою і нафтопродуктами, промисловими і комунально-побутовими викидами, відходами і покидьками (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984, ст. 72); засмічення лісів відходами (Кодекс України про адміністративні правопорушення, 1984, ст. 73) та інші.

Такий підхід дозволить диференціювати види та розміри адміністративних стягнень та врахувати приватно-правові інтереси при уточненні суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства.

Висновок. Таким чином, публічно-правові аспекти суб'єктного складу адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства мають проявлятися у визначенні такого складу, щоб їх відповідальність була здатна забезпечити досягнення відновлювальної цілі такої відповідальності як публічного інтересу

суспільства.

Приватно-правові аспекти суб'єктного складу цієї відповідальності мають полягати у врахуванні при визначенні складу суб'єктів такої відповідальності їх професійної підготовки, рівня усвідомлення характеру правопорушення, обізнаності щодо можливих наслідків лісопорушення, наявності організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських повноважень у сфері лісових відносин, тобто приватних характеристик цих суб'єктів.

Доопрацювання складу суб'єктів, з урахуванням зазначених аспектів, сприятиме підвищенню рівня ефективності адміністративної відповідальності за порушення лісового законодавства та забезпеченню як об'єктивності, так і суб'єктивності при застосуванні такої відповідальності. Це може позитивно вплинути на забезпечення сталого управління лісовими ресурсами, підвищення їхньої продуктивності, задоволення потреб суспільства в деревині та екологічних послугах.

Бібліографічний список

- Адміністративне право України. Академічний курс (2004) у 2 т. Т. 1: Загальна частина / ред. кол. В. Авер'янов (голова). Київ: Юридична думка, 584 с.
- Адміністративне право України: Підручник (2007) / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 544 с.
- Добрянська, Н.В. (2024) *Суб'єкти адміністративної відповідальності за законодавством України: основи теорії та практики*. Київ: Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 348 с.
- Зима, О.Т. (2001) *Адміністративна відповідальність юридичних осіб*. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук: 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Харків, 19 с.
- Ковбас, І.В. і Редько, О.М. (2025) 'Проблемні питання адміністративної відповідальності юридичних осіб', *Український політико-правовий дискурс*, (10). Доступно: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15433505>.
- Ковейно, Ю.В. (2024) *Адміністративна відповідальність за порушення лісового законодавства*. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії: 081 Право. Донецький державний університет внутрішніх справ, Кропивницький, 264 с. Доступно: https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2024/05/dysertacziya_kovejno.pdf.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення (1984) Закон України від 07 грудня 1984 року № 8073-Х. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
- Коломоєць, Т.О. (2005) *Адміністративний примус у публічному праві України: теорія, досвід та практика реалізації*. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 12.00.07. Харків, 38 с.
- Колпаков, В.К. (2004) *Адміністративно-деліктний правовий феномен*. Київ, 528 с.
- Комзюк, А.Т. (2003) 'Суб'єкти адміністративної відповідальності: проблеми визначення та правового закріплення системи', *Вісник Національного університету внутрішніх справ*, Вип. 22, с. 95-99.
- Лісовий кодекс України (1994). Закон України від 21 січня 1994 року № 3852-ХІІ. Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#top>.
- Лук'янець, Д.М. (2007) *Розвиток інституту адміністративної відповідальності: концептуальні засади та проблеми правореалізації*. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 12.00.07 – адміністративне право і

- процес; фінансове право; інформаційне право. Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Київ, 410 с.
- Лютіков, П.С. (2013) 'Адміністративна відповідальність юридичних осіб: теоретико-правовий аналіз', *Форум права*, № 1, с. 635–641.
- Миколенко, О.М. (2018) 'Права та обов'язки суб'єктів адміністративно-деліктного права', *Правові новели. Науковий юридичний журнал*, № 4, с. 209–215.
- Петков, С.В. (за заг. ред.) (2023) *Адміністративна відповідальність юридичних осіб. Законодавство. Судова практика*. Київ: Юрінком Інтер, 272 с.
- Проект Кодексу про адміністративні проступки (2024) № 11386 від 28 червня 2024 року. Доступно: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44507>.
- Світличний, О.П. (2010) 'Про розмежування адміністративної відповідальності посадових та службових осіб у сфері земельних правовідносин', *Право України*, № 3, с. 204-209.
- Стрельников, А.В. (2024) 'Проблеми віднесення юридичних осіб до суб'єктів адміністративної відповідальності', у: Ківалов, С.В. (за заг. ред.) *Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Одеса, 26 квітня 2024 р.)*. Одеса, с. 61-62. Доступно: <https://hdl.handle.net/11300/28118>.

References

- Administrativne pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs (2004) in 2 vols. Vol. 1: Zahalna chastyna [Administrative law of Ukraine. Academic course. Vol. 1: General part] / ed. board V. Averianov (head). Kyiv: Yurydychna dumka, 584 p. (in Ukrainian).
- Bytiak, Yu.P., Harashchuk, V.M., Diachenko, O.V. et al. (2007) *Administrativne pravo Ukrainy: Pidruchnyk* [Administrative law of Ukraine: Textbook]. Ed. by Yu.P. Bytiak. Kyiv: Yurinkom Inter, 544 p. (in Ukrainian).
- Dobrianska, N.V. (2024) *Subiekty administrativnoi vidpovidalnosti za zakonodavstvom Ukrainy: osnovy teorii ta praktyky* [Subjects of administrative liability under the legislation of Ukraine: foundations of theory and practice]. Kyiv: Tavriiskyi National University named after V.I. Vernadskyi, 348 p. (in Ukrainian).
- Kodeks Ukrainy pro administrativni pravoporushennia (1984) [Code of Ukraine on Administrative Offences]. Law of Ukraine of 07 December 1984 No. 8073-X. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>>. (Accessed: 28 April 2026). (in Ukrainian).
- Kolomoiets, T.O. (2005) *Administrativnyi prymus u publichnomu pravi Ukrainy: teoriia, dosvid ta praktyka realizatsii* [Administrative coercion in public law of Ukraine: theory, experience and practice of implementation]. Abstract of doctoral dissertation (Law, 12.00.07). Kharkiv, 38 p. (in Ukrainian).
- Kolpakov, V.K. (2004) *Administrativno-deliktnyi pravovyi fenomen* [Administrative-delict legal phenomenon]. Kyiv, 528 p. (in Ukrainian).
- Komziuk, A.T. (2003) 'Subiekty administrativnoi vidpovidalnosti: problemy vyznachennia ta pravovoho zakriplennia systemy' [Subjects of administrative liability: problems of definition and legal consolidation of the system], *Visnyk Natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav* [Bulletin of the National University of Internal Affairs], Issue 22, pp. 95–99. (in Ukrainian).
- Kovbas, I.V. and Redko, O.M. (2025) 'Problemni pytannia administrativnoi vidpovidalnosti yurydychnykh osib' [Problematic issues of administrative liability of legal entities], *Ukrainskyi polityko-pravovyi dyskurs* [Ukrainian political and legal discourse], (10). Available at: <<https://doi.org/10.5281/zenodo.15433505>> (Accessed: 28 April 2026). (in

- Ukrainian).
- Koveino, Yu.V. (2024) *Administratyvna vidpovidalnist za porushennia lisovoho zakonodavstva* [Administrative responsibility for violations of forest legislation]. PhD thesis (Law, 081). Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi, 264 p. Available at: <https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2024/05/dysertacziya_kovejno-.pdf> (Accessed: 28 April 2026). (in Ukrainian).
- Lisovy kodeks Ukrainy (1994) [Forest Code of Ukraine]. Law of Ukraine of 21 January 1994 No. 3852-XII. Available at: <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#top>>. (Accessed: 28 April 2026). (in Ukrainian).
- Liutikov, P.S. (2013) 'Administratyvna vidpovidalnist yurydychnykh osib: teoretyko-pravovyi analiz' [Administrative liability of legal entities: theoretical and legal analysis], *Forum prava* [Law Forum], No. 1, pp. 635–641. (in Ukrainian).
- Lukianets, D.M. (2007) *Rozvytok instytutu administratyvnoi vidpovidalnosti: kontseptualni zasady ta problemy pravorealizatsii* [Development of the institute of administrative liability: conceptual foundations and problems of law enforcement]. Doctoral dissertation (Law, 12.00.07 – Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law). V.M. Koretsky Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 410 p. (in Ukrainian).
- Mykolenko, O.M. (2018) 'Prava ta oboviazky subiektiv administratyvno-deliktnogo prava' [Rights and duties of subjects of administrative-delict law], *Pravovi novely. Naukovyi yurydychnyi zhurnal* [Legal Novels. Scientific Law Journal], No. 4, pp. 209–215. (in Ukrainian).
- Petkov, S.V. (ed.) (2023) *Administratyvna vidpovidalnist yurydychnykh osib. Zakonodavstvo. Sudova praktyka* [Administrative liability of legal entities. Legislation. Court practice]. Kyiv: Yurinkom Inter, 272 p. (in Ukrainian).
- Proekt Kodeksu pro administratyvni prostupky (2024) No. 11386 dated 28 June 2024 [Draft Code of Ukraine on Administrative Offences]. Available at: <<https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44507>>. (Accessed: 28 April 2026). (in Ukrainian).
- Strelnykov, A.V. (2024) 'Problemy vidnesennia yurydychnykh osib do subiektiv administratyvnoi vidpovidalnosti' [Problems of classifying legal entities as subjects of administrative liability], in: Kivalov, S.V. (ed.) *Yevropeiski oriientyry rozvytku Ukrainy: nauково-praktychnyi vymir v umovakh voiennykh vyklykiv: materialy Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii* (Odesa, 26 April 2024). Odesa, pp. 61–62. Available at: <<https://hdl.handle.net/11300/28118>>. (Accessed: 28 April 2026). (in Ukrainian).
- Svitlychnyi, O.P. (2010) *Pro rozmezhuвання administratyvnoi vidpovidalnosti posadovykh ta sluzhbovykh osib u sferi zemelnykh pravovidnosyn* [On the distinction of administrative liability of officials and civil servants in the field of land relations], *Pravo Ukrainy* [Law of Ukraine], No. 3, pp. 204–209. (in Ukrainian).
- Zyma, O.T. (2001) *Administratyvna vidpovidalnist yurydychnykh osib* [Administrative liability of legal entities]. Abstract of PhD thesis (Law, 12.00.07: Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law). Kharkiv, 19 p. (in Ukrainian).

Bobkova A.
Koveino Y.

**SUBJECT COMPOSITION OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR
VIOLATION OF FOREST LEGISLATION:
PUBLIC AND PRIVATE LEGAL ASPECTS**

The article examines the public-legal and private-legal aspects of the subject composition of administrative responsibility for violations of forest legislation in Ukraine in the context of the current state of forest resources, which is characterized as critical. It has been proven that one of the key reasons for the ineffectiveness of forest protection is the issue of the composition of subjects, specifically the lack of clear approaches to defining the scope of these subjects.

It has been established that the subject composition includes individuals (citizens, foreigners, stateless persons, officials) and legal entities, however, it does not ensure the proper effectiveness of the implementation of the restorative goal of administrative responsibility for violations of forest legislation.

It has been established that the public-legal aspect of the composition of the subject is related to the achievement of the objectives of administrative responsibility, among which restorative goal plays a decisive role, consisting in the need to restore forests, forest resources, and lands designated for forestry to the condition that existed prior to the violation of forestry legislation, to enhance the ecological value of forests, forest resources, and lands designated for forestry, to regenerate such resources, and so on.

It has been emphasized to the private-legal aspect as reflected in the individual characteristics of the subjects, in particular their professional competence, level of awareness of the nature of the offense, knowledge of the possible consequences of the forest violation, and the existence of organizational, managerial, or administrative and economic powers in the sphere of forest relations.

It has been proposed to distinguish between subjects of administrative responsibility, in particular by dividing officials into general and special ones, in order to ensure effective restoration of violated rights of forest owners and forest users, as well as a choice of the type and amount of administrative penalties and take into account private legal interests when clarifying the subject composition of administrative responsibility for violations of forest legislation.

It has been concluded that improving the subject composition, taking into account public and private legal aspects, will contribute to increasing the efficiency of administrative responsibility and ensuring an adequate level of forest protection in Ukraine.

Keywords: *administrative responsibility, violation of forest legislation, subject composition of administrative responsibility, public-legal aspects, private-legal aspects.*

Статтю було подано / The article was submitted	11.04.2026
Статтю було прийнято / The article was accepted	21.04.2026